

DEMNIȚATEA UMANĂ REFLECTATĂ ÎNTR-O EPISTOLĂ VECHI-TESTAMENTARĂ

Pr. Conf. univ. dr. Remus ONIȘOR

Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia, Romania

onisorremus@yahoo.com

ABSTRACT: Human Dignity reflected in an Old Testament Epistle.

Jeremiah was considered a prophet of lamentation, but also one of courage and struggle for the survival and the good of his people.

His whole prophetic activity was guided by the conviction that Yahweh was on the side of the people, even when they were in suffering. As a messenger of God, Jeremiah constantly had the feeling of divine support, promised even since his call to prophecy.

The Epistle of Jeremiah (29) has the gift of urging the Judean exiles of Babylon to accept their destiny and think about their establishment in the land where they were. Cooperation with the imperial administration will provide peace and well-being. God protects his people even outside the holy land.

Confidence in the future is the best option for the exiles, because dignity and human values can be preserved even in a foreign land.

Life is the most precious commodity, and it must be done in such a way that it continues even when the outlook seems bleak.

The turmoil of the soul increases the dignity of the message, well knowing that the Lord is the one who gives the people „future and hope” (29,11).

Keywords: *epistle, dignity, value, exile, Jeremiah, prophet, Babylon.*

Jeremia este unul dintre cei mai familiari profeți ai Vechiului Testament. Cunoaștem ezitățile sale în fața chemării la profeție, apoi suferința îndurată din partea contemporanilor săi, precum și anunțul unui nou legământ ce se va produce în viitor. Exilul babilonic îl va marca profund pe profet. Va fi ajutat să treacă de marile greutăți de câțiva oameni deosebiți, fie din neamul său, fie străini. Va ști să transmită speranță celor plecați în exil. Își asumă rolul, atribuit de Dumnezeu, de „a smulge și a arunca la pământ, de a dărâma și a distruge, de a zidi și a sădi” (1,10).

Cuvântul lui Dumnezeu, proclamat de Ieremia, este unul viu și capabil să configureze o nouă generație, care va ști să valorifice contextul dificil prin care trece și să iasă învingătoare.

Numeroase generații de editori și redactori au contribuit la sublinierea valorilor umane prin editarea cărții lui Ieremia. Procesul de interpretare și actualizare a cuvântului lui Dumnezeu, proclamat de Ieremia, începe cu etapa istorică a exilului babilonic și continuă până astăzi, prin noi evaluări și redefiniri.

Epistola lui Ieremia (29) are o valoare istorică deosebită, rămânând actuală și profundă pentru zeci de generații, confruntate cu situații asemănătoare. Valoarea umană, reflectată în epistolă, se actualizează în confruntarea cu prezentul dificil și susceptibil de repetiție.

A nu te lăsa pradă disperării, a nu te resemna, a transforma așteptarea într-un vis fecund și suferința în chemare creatoare, iată câteva aspecte valoroase pe care Ieremia le-a subliniat într-o epistolă trimisă celor din Babilon.

A te bucura de viață, chiar când ea nu este prea luminoasă, sau a-ți pune nădejdea în viitor, chiar când el este prevestitor de încercări, sunt valori care depășesc spațiul și timpul lui Ieremia și se actualizează mereu în viața unor oameni credincioși, chemați să-și apere demnitatea în orice situație.

1. Un profet biblic celebru

De la Ieremia, limba română a reținut termenul de „ieremiadă”, deoarece în cuprinsul cărții găsim o serie de plângeri, sau tânguiri, care par lamentații fără de sfârșit.

Bibliciștii au identificat cinci „confesiuni”, sau „imprecații”, rostite de profet în diferite momente ale activității sale (11,18 -12,6; 15,10-21; 17,14-18; 18, 17-22; 20,7-18)¹. Aceste plângeri se aseamănă mult cu lamentațiile lui Iov și constituie o particularitate în cazul cărților profetice. Ele pot fi legate în special de „biografia” autorului, care relatează, în detaliu, evenimente contemporane cuceririi Ierusalimului și ocupării țării de către puterea babiloniană.²

1 Henry MOTTU, *Les „Confessions” de Jérémie*, Genève, Labor et Fides, 1985.

2 Thomas RÖMER, Jérémie, în Th. RÖMER, Jean-Daniel MACCHI et Christophe NIHAN (ed.), *Introduction à l'Ancien Testament*, Genève, Labor et Fides, 2009, p. 426.

Profetul Ieremia ocupă un loc special în iudaismul post-exilic. Astfel cartea 2 Paralipomena, contrar cărții 2 Regi din care se inspiră, se încheie, făcând referire la două din profețiile lui Ieremia. Prima constată că exilul este o împlinire a cuvintelor de judecată, pe care profetul nostru le-a rostit (2 Paralip. 36,21: „Pentru ca să se îplinească cuvântul Domnului, cel zis prin gura lui Ieremia: până ce țara va termina de ținut zilele sale de odihnă; căci în toate zilele pustiiri ea s-a odihnit, până la împlinirea celor șaptezeci de ani:”)³. Lucru curios și interesant, deoarece profeția citată nu se găsește sub această formă la Ieremia, ci ea provine de la Levitic (26,34) și are doar câteva aluzii din Ieremia (25,11; 29,10)⁴. Dar acest lucru ne arată cât de important a fost Ieremia pentru lumea iudaică post-exilică, încât este figura emblematică a exilului și a întoarcerii din exil. El este de asemenea profetul restaurării unui nou Israel.⁵

Înainte de a cita edictul regelui persan Cyrus, care anunță exilaților posibilitatea reîntoarcerii în țară, cronistul amintește că aceasta se va întâmpla ca să se îplinească cuvântul Domnului pronunțat de Ieremia (2 Paralip. 36,22)⁶.

Cronicarul menționează de asemenea pe Ieremia ca autor al Plângerilor (2 Paralip. 35,25: „Asemenea și Ieremia l-a jelit pe Iosia într-o cântare de jale. De Iosia au vorbit și toți cântăreții și toate cântărețele în cântările lor de jelire care s-au păstrat până azi și se întrebuițează în Israel. Ele se găsesc scrise în cartea cântărilor de jale”)⁷. Bazându-se pe această notiță, traducătorii greci și latini ai Vechiului Testament au numit Plângerile lui Ieremia culegerea de cântări de doliu, compuse cu ocazia căderii Ierusalimului sub babilonieni. Cartea a fost plasată imediat după cartea profetului Ieremia.⁸

Tradiția orientală recunoaște și epistola lui Ieremia, care este o diatribă împotriva zeităților păgâne babiloniene și care e considerată în spațiul

3 Raymond E. BROWN, Joseph A. FITZMYER, Roland E. MURPHY, *Introducere și comentariu la Sfânta Scriptură*, vol VI, Cronicile, Galaxia Gutenberg, 2011, p. 155;

4 Th. RÖMER, *Discours de Jérémie*, Aubonne, Ed. du Moulin, 1992, p. 6.

5 Roulet PHILIPPE et Muller DENIS (ed.), *Jérémie, un prophète en temps de crise*, Genève, Labor et Fides, 1985, p. 21 u.

6 André RIDOUARD, *Jérémie l'épreuve de la foi*, Paris, Cerf, 1983, p.15u.

7 Unii teologi moderni consideră că aceste referințe au legătură cu prima cădere a Ierusalimului. Părinții Bisericii au crezut că autorul cronist se referă la cartea *Plângerile lui Ieremia*, carte acceptată în canonul creștin.

8 Pierre-Maurice BOGAERT (ed.), *Le livre de Jérémie*, Leuven, Peeters, 1997, p. 15 u.

oriental ca o carte bună de citit (*anaginoscomena*), iar în spațiul protestant ca o apocrifă. Nu la aceasta ne referim noi în studiul de față, ci la scrisoarea trimisă de Ieremia exilaților din Babilon, aflată în capitolul 29 al cărții sale.

Însăși denumirea de „Noul Testament” dată părții creștine a Bibliei se inspiră din promisiunea noului legământ, pe care o regăsim în cartea profetului Ieremia (31), de care primii creștini s-au simțit foarte legați.⁹

Relatarea instituirii Sfintei Euharistii, la Cina cea de Taină, reprezintă cuvântul Mântuitorului Iisus Hristos care vorbește despre noul legământ, sau legea cea nouă. Celebrul episod al alungării cambiștilor din Templu (Marcu 11, 15 u.) este centrat în jurul textului ieremian (Ier. 7,11), fiind plasat aici în gura lui Iisus.

Profetul Ieremia este citat de 74 de ori în Noul Testament.¹⁰

Numele profetului Ieremia apare în trei momente decisive în Noul Testament: în Evanghelia copilăriei (Matei 2, 17 u.), înainte de anunțarea Patimilor (Matei 16,14) și după trădarea lui Iuda (Matei 27,9). Se pare că Matei a regăsit în Ieremia aceleași tensiuni pe care le-a trăit și el în legătură cu propriul popor.

Celebritatea lui Ieremia e dovedită și de faptul că el a fost cultivat de unii oameni influenți din Israel, care i-au adunat la un loc profețiile și datele autobiografice și le-au transmis mai departe, dovedind prin aceasta că demnitatea umană, păstrată într-o vreme de restriște, este foarte importantă.¹¹

2. Un om între oameni, sau demnitatea umană în vreme de război

Ieremia a fost un susținător al reformei religioase întreprinsă de regele Iosia (640-609). Înaintașii la domnie ai lui Iosia au fost persecutori ai cultului iahvist. Ca atare noul rege se asociază cu preoții și bătrânii care dețineau o bună cunoaștere a Legii și puteau aduce argumente în acest sens deoarece Legea era cunoscută și sub formă orală¹².

Ieremia¹³ a fost chemat la misiunea profetică în anul al 13-lea al domniei regelui Iosia (627 î.d.H.), fiind un fidel colaborator al acestuia în

9 Joëlle FERRY, *Illusions et salut dans la prédication prophétique de Jérémie*, Berlin, de Gruyter, 1999, p. 321u.

10 Th. RÖMER, *Discours...*, p. 7.

11 Th. RÖMER, *Jérémie...*, p. 430.

12 Samuel J. SCHULTZ, *Călătorie prin Vechiul Testament*, Oradea, Cartea Creștină, 2001, p. 285.

13 Coll., *Jérémie, la passion du prophète*, Lumière et Vie, nr. 165, 1983

lucrarea inovatoare, nou începută. Acum cultul sacrificial va fi concentrat la Ierusalim, în Templul aflat aici.

Preoții lui Iahve vor fi convocați aici, pentru anumite perioade, ca să officieze slujbele îndătinat. În același timp a survenit și o curățire, sau purificare de cultele păgâne și sincretiste; s-au dărâmat altarele idolești; s-au scos din curtea Templului toate însemnele și imaginile, ce jigneau demnitatea cultului iahvist¹⁴. Se instituie o nouă ordine a întregului cult la Templu și în special o înnoire a sărbătorii Paștelui.

Ieremia va fi trup și suflet pentru aceste reforme, însă lucrurile se schimbă o dată cu schimbarea regimului politic. Ieremia rămâne același susținător al reformei religioase, dar nu mai are susținerea, nici politică, nici religioasă, în demersul său.

Regele Iosia va fi rănit la Meghido, și apoi va muri, fiind îngropat la Ierusalim.¹⁵

Poporul lui Iuda îl va alege rege Ioahaz (2 Paralip. 36, 1-4), care va domni doar 3 luni. Este luat prizonier de faraonul Neco și dus în Egipt via Ribla. Profetul Ieremia a prezis moartea lui Ioahaz în Egipt (22, 11-12)¹⁶.

Următorul rege, Ioiachim, va domni 11 ani la Ierusalim (609-598). Ieremia va întâmpina o opoziție dârză în vremea acestui rege. Aflat în curtea Templului Ieremia le va prezice, ascultătorilor săi, robia babilonică. Auzind prezicerile despre Templul ce va fi distrus, poporul, instigat de preoți, a cerut liderilor politici să-l omoare pe Ieremia (26). Opinia comună este că Ieremia 26 reprezintă o relatare a lui Baruh despre efectele discursului referitor la Templul din Ierusalim (7,1-15). Povestirea originală a fost amplificată, după o perspectivă deuteronomistă, cu scopul de a demonstra valoarea umană a unui profet autentic, ce trebuie ascultat mai ales în zilele de apoi¹⁷. Discursul lui Ieremia a fost interpretat ca blasfemie și deci pasibil de pedeapsa cu moartea (Lev. 24,10-16; 1R. 21,13).

Ieremia se apără spunând că acestea sunt cuvintele Domnului, el fiind doar un trimis; acesta este un semn al profeției autentice¹⁸.

14 Hans KÜNG, *Iudaismul*, București, Hasefer, 2005, p. 116.

15 S. J. SCHULTZ, *Călătorie...*, p. 287.

16 R. E. BROWN et alii, *Introducere...*, vol. IV, p. 230.

17 Th. RÖMER, Yat-il une redaction deuteronomiste dans le livre de Jérémie?, în Albert de Pury, Th. Römer, J.D. Macchi (eds.), *Israël construit son histoire*, Genève, Labor et fides, 1996, pp. 419-441.

18 R. E. BROWN et alii, *Introducere...*, IV, p. 265.

Ieremia își va găsi și apărători între decidenții de la curtea regală. Un funcționar din clasa înaltă îl va apăra citând experiența lui Miheia, care, cu un secol în urmă, a anunțat pieirea Ierusalimului, iar regele de atunci, Iezechia, nu i-a făcut nici un rău. Viața lui Ieremia va fi cruțată, deși un profet contemporan, pe nume Urie, a fost martirizat de Ioiachim, pentru că a prezis același lucru. Precum în vremea lui Ilie, care credea că e singurul iahvist în Israel, Ieremia e salvat de o figură politică precum Ahican.¹⁹

În al patrulea an al domniei lui Ioiachim, Ieremia a fost invitat să citească din cartea sa în fața regelui. Ascultând mesajul, Ioiachim a tăiat cu un cuțitaș sulul cărții și l-a aruncat în foc, nesocotind sfidător avertismentele profetului (Ier. 36,1-32). Regele Ioiachim se gândea probabil să neutralizeze dinamismul acestui profet și al adepților săi.²⁰

Ieremia își va susține mesajul său înaintea poporului prin gesturi simbolice. Astfel el a arătat cum Domnul i-a poruncit să-și ascundă brâul de in pe malul râului Eufrat. După ce acesta s-a deteriorat l-a expus în public, sugerând că la fel se va distruge și mândria lui Israel (Ier.13,1-11).²¹

Acțiunea simbolică are darul de a proteja demnitatea umană a profetului și a ascultătorilor săi, dar în același timp este destinată să atragă atenția celor din jur.

Altă dată Ieremia a spart un vas de lut în valea Hinom, la sud de Ierusalim, în prezența preoților și a bătrânilor poporului. Simbolistica acestui gest vrea să arate că Ierusalimul va fi distrus asemenea vasului, iar locul acesta blestemat (Hinom), va ajunge loc de înmormântare, bine știind că iudeii nu îngropau morții în locuri impure.

Atunci când preotul Pașhur a dispus arestarea și întemnițarea lui Ieremia, demnitatea profetului nu s-a diminuat (Ier.19,1-20,18).

Profetul Ieremia își va îndeplini cu demnitate și credincioșie misiunea sa profetică și în vremea regelui Sedechia (597-586)²². De asemenea în perioada de neliniște și tulburare din vremea războiului, foametei și distrugerii, dinaintea căderii Ierusalimului și al Templului, Ieremia a avut un mesaj, care s-a dovedit și adecvat și plin de demnitate, prin viziunea celor două coșuri de smochine (Ier. 24).²³

19 *Dicționar Biblic*, Oradea, Cartea Creștină, 1995, p. 19.

20 R. E. BROWN et alii, *Introducere...*, IV, pp. 294-295.

21 S. J. SCHULTZ, *Călătorie...*, p. 288.

22 *Dicționar Biblic...*, pp. 1349-1350.

23 P.-M. BOGAERT, *Le Livre de Jérémie...*, p. 189 u.

Smochinele bune îi reprezintă pe cei plecați în exil în 597 î.d.H. E surprinzător că acum ei sunt partea aleasă a poporului care va constitui noul Israel. Noul Israel va fi credincios legământului pentru că Iahve va schimba inima sa. Această convertire a inimii va sta în centrul noii alianțe. Marea valoare a profetului constă în acest îndemn la speranță și păstrare a demnității credinței.

Ca vorbitor plin de duh a lui Iahve, Ieremia se dovedește un păzitor și un plinitor al legii. E adevărat că este mereu incomod și chiar supărător pentru această generație, dar dătător de speranță pentru cea care urma.²⁴

Profetul nu e un slujitor lipsit de voință, ci interpret cu putere și demnitate al lui Dumnezeu. Chiar dacă se confruntă cu contestații de putere incomensurabilă²⁵, pe plan extern, sau cu situații de criză, pe plan intern, Ieremia nu se lasă stopat în a-și îndeplini, cu demnitate misiunea, prin fapte și acțiuni simbolice, prin cuvântări, relatări și discursuri profetice.²⁶

Ieremia are demnitatea slujirii profetice prin faptul că e vigilent, curajos, îndârjit, chiar dacă uneori apare deprimat, sau aproape disperat. „Așa zice Domnul” este cuvântul constant de identificare și cuvântul lămuritor pentru ascultător.

Să vorbești în mod direct poporului și celor ce-l conduc și să-i identifice cu smochinele rele, iar pe cei din exil cu smochinele bune, presupune demnitate, curaj și o mare determinare.²⁷

Cuvântul judecății este predominant în vocea profetului, iar credința monoteistă, fie acasă, fie în exil, devine o predominantă a mesajului său.

Ieremia se dovedește critic și față de familia sa, cu care are multe chestiuni de rezolvat. El este critic cu conducătorii poporului și cu preoții de la Templu. Se simte obligat numai față de Dumnezeu. Într-un limbaj cu totul poetic, dar și într-unul prozaic, Ieremia îmbină amnezia trecutului și analiza prezentului cu perspectiva viitorului.²⁸

Așa se explică de ce Ieremia a fost cultivat și i s-au păstrat cuvintele în mijlocul exilaților din Babilon, sau din Egipt.²⁹

24 André AESCHIMONN, *Le prophète Jérémie*, Neuchâtel, Delachaux, 1959, p. 121 u.

25 H. KÜNG, *Judaismul...*, p. 108.

26 Th. RÖMER, *Discours...*, p. 7.

27 H. KÜNG, *Judaismul...*, p. 108.

28 Jacques BRIEND, *L'espérance d'une alliance nouvelle*, în *Lumière et Vie*, nr. 165, 1983, pp. 31-43.

29 Th. RÖMER, *Jérémie...* p. 431.

Profetul îți arată demnitatea slujirii profetice și prin critica pe care o aduce concepției istorice a poporului. Istoria nu se mai dovedește a fi o istorie a mântuirii, ci una a încrederii greșite în puterea națională și în coalițiilor politice (Jer. 46,11: „Fiica Egiptului...în zadar vei spori leacurile tale, căci nu mai este vindecare pentru tine”).³⁰ Poporul lui Israel este provocat să ia o decizie: fie prăbușirea totală, fie întoarcerea la Domnul și o viață nouă.

Ieremia este critic și față de serviciul divin de la Templu, serviciu plin de sacrificii, cântări, zile de sărbătoare, dar care nu se dovedește a fi un mijloc de mântuire și care nu schimbă inima omului³¹. Ieremia are curaj și determinare și față de cei care conduc poporul și au multe responsabilități. Îi critică și îi mustră pe conducătorii și funcționarii guvernamentali pentru greșelile lor.

Profetul, în principiu, nu este împotriva monarhiei. Se vede clar cum regele Ioiachim îl consultă, îl ascultă, cerându-i să nu divulge celor din administrația regală întâlnirea de taină cu el, dar din punct de vedere al menirii lui, profetul este singura contra-ponderă și singurul corectiv care putea să vadă pericolul iminent. Era ceea ce este intelectualul pentru lumea noastră. Ieremia va fi apreciat de exilații din Babilon, pentru că acestora le-a redat demnitatea și curajul de a aprecia viața.

El va avea un cuvânt aspru față de confracții săi considerați mincinoși³², pentru că aceștia încercau să liniștească poporul, dându-i speranțe deșarte. Exilații din Babilon aveau în rândurile lor profeți mincinoși, care preziceau întoarcerea rapidă din exil și recuperarea vaselor Templului. Ei credeau în supraviețuirea monarhiei, care întruchipează întreaga putere, alături de preoțimea Templului.

Ieremia se va dovedi profet adevărat, pentru că viitorul va arată că evreii vor dăinui prin aprecierea rugăciunii, a sinagogii și a templului. Ieremia devine model și prototip al demnității în acceptarea noii situații.³³

El se va impune în posteritatea post-exilică și în tradiția creștină prin aceea că ne prezintă un Dumnezeu stăpân al lumii, care este prezent și în Israel și în Babilon și în Egipt. Etosul profetic ieremian subliniază revindicările umane pentru dreptate, adevăr și pace, pentru că aceasta vrea Dum-

30 R. E. BROWN et alii, *Introducere...*, IV, p. 312.

31 H. KÜNG, *Judaismul...*, p. 110.

32 R. E. BROWN et alii, *Introducere...*, IV, pp. 254-255.

33 Henry CAZZELLES, *Les circonstances historique de la vie et de l'oeuvre de Jérémie*, în *Lumière et Vie*, nr. 165, 1983, pp. 5-20.

nezeu de la noi oamenii. Iar slujbele religioase trebuie să fie legate strâns cu serviciul uman, oriunde și oricând.

3. O scrisoare plină de demnitate și curaj mărturisitor (Ier. 29)

În anul al patrulea al domniei lui Sedechia (593 î.d.H.) asistăm la o confruntare dură între doi profeți: Anania și Ieremia³⁴. Anania este un vajnic susținător al întoarcerii rapide a celor luați prizonieri de către Babilon în 597. Mai mult decât atât el susține și restituirea vaselor Templului (Ier.28,3). Răspunsul lui Ieremia este o altă încercare de a stabili o distincție clară între adevărații și falșii profeți. Anania împlinește cu mare încredere o acțiune profetică, cu scopul de a face ineficace acțiunile lui Ieremia: jugul purtat de Ieremia, simbolul supunerii față de Nabucodonosor, e sfărâmat, însemnând că victoria și libertatea vor alunga o astfel de amenințare³⁵. Ieremia nu are argumentul decisiv în această confruntare cu Anania. El așteaptă cu încredere răspunsul lui Iahve și un timp de discernere, care îi va împlini mesajul. Adevăratul profet nu e un visător, sau victimă a autosugestiei, ci unul dependent de inspirația Domnului. Profetului Ieremia nu îi lipsește curajul optimist. Nu revolta împotriva Babilonului e rezolvarea problemei, ci supunerea față de administrația imperială și căutarea unei acomodări, pentru a putea supraviețui. Anania va fi pedepsit cu moartea (28,17), care apare ca o realizare a profeției lui Ieremia și care e o dovadă a autenticității misiunii sale (28,5-9).³⁶

În capitolul 29 al cărții profetului Ieremia găsim epistola adresată celor din Babilon. Contextul scrierii și trimiterii acestei scrisori este unul cunoscut. Regele Sedechia (597-586) s-a aflat permanent sub presiunea de a se alătura egiptenilor într-o revoltă împotriva Babilonului. Când Psametic II i-a urmat la conducere faraonului Neco (594) – un grup de state (Edom, Moab, Amon și Fenicia) s-au alăturat Egiptului într-o coaliție anti-babiloniană, producând o criză în Iuda.³⁷

Sedechia, regele lui Iuda, realizează greșeala pe care a făcut-o, raliindu-se aceste coaliții și acum încearcă o reparație. Ca atare, va trimite o delegație la Babilon cu tributul datorat și alte daruri. Această delegație va

34 J. BRIEND, *Le livre de...*, p. 50.

35 R. E. BROWN et alii, *Introducere...*, IV, p. 269.

36 A. RIDOUARD, *Jérémie...*, p. 71.

37 S. J. SCHULTZ, *Călătorie...*, p. 290.

avea cu sine și scrisoarea pe care Ieremia a adresat-o comunității iudaice din Babilon.³⁸ În Babilon existau iudei care erau întru totul de acord cu Ieremia și ca atare au păstrat și reprodus mesajele profetului. De asemenea trebuie menționat că Ieremia avea acolo și opozanți. Același lucru se întâmpla și la Ierusalim. Profetul Ieremia va fi salvat din groapa plină de noroi în care a fost aruncat (Ier. 38,7-18) de către Ebed Melec, un eunuc etiopian.³⁹ Protectori ai lui Ieremia au fost și prinții din Iuda conduși de Ahicam (Ier. 26,24).⁴⁰ Scrisoarea a fost încredințată lui Eliasa, fiu al lui Șafan, fost secretar de stat al lui Ioachim și lui Ghemaria, fiul unui preot din ceata celor favorabili reformei lui Iosia (Ier. 29,1-3).⁴¹

Unii membri ai familie Șafan au ajuns în Babilon, iar acolo ei au rămas fideli și susținători ai profetului Ieremia. Demnitatea umană se păstrează și prin prietenii și susținătorii unei cauze, care se dovedește viabilă și câștigătoare, în confruntarea cu situația politică și socială a unor vremuri controversate.

Profetul se dovedește un om al curajului, al demnității, întărind poporul în confruntarea cu amărăciunea exilului.⁴² Scrisoarea către exilații din Babilon a avut rolul și importanța ei, rămânând valoroasă până astăzi. Ea nu reprezintă o doctrină, ci o judecată profetică, într-un context al suferinței și al încercărilor la care pot fi supuși uneori credincioșii. În ceea ce privește conținutul epistolei specialiștii consideră ca autentice versetele 4-23 (textul Masoretic), iar după Septuaginta ar trebui omise și 16-20. Alți exegeți sunt de părere că doar versetele 4-7 ar fi adevăratul text original al lui Ieremia.⁴³

Epistola îi îndeamnă pe exilați să se gândească la o lungă perioadă de timp pe care o vor petrece acolo (Ier. 29,4-7: „Așa zice Domnul Savaot, Dumnezeul lui Israel, către toți robii care i-am strămutat din Ierusalim la Babilon: Zidiți case și trăiți; Faceți grădini și mâncați roadele lor! Luați femei și nașteți fii și fiice! Fiilor voștri luați-le soții, iar pe fiicele voastre mă-

38 Laurent WISSER, *Jérémie, Critique de la vie sociale. Justice sociale et connaissance de Dieu dans le livre de Jérémie*, Genève, Labor et Fides, 1982, p. 125

39 S.J. SCHULTZ, *Călătorie...*, p. 468.

40 Ahicam era o persoană influentă din administrația iudee de la Ierusalim. Fiul său, Ghedalia, a fost numit guvernator de către Nabucodonosor (2R. 25,22; Ier. 39,14), (*Dicționar Biblic*, p. 19).

41 Maurice GILBERT, *Il a parlé par les prophètes*, Bruxelles, Lessius, 1998, p. 208.

42 S.J. SCHULTZ, *Călătorie...*, p. 408.

43 M. GILBERT, *Il a parlé...*, p. 209

ritați-le, ca să nască fii și fiice, și să nu vă împuținați acolo, ci înmulțiți-vă! Căutați binele țării în care v-am dus robi și rugați-vă Domnului pentru ea, că de propășirea ei atârnă și fericirea voastră!”). Ieremia rămâne și aici fidel politicii sale de supunere față de Nabucodonosor, necrezând într-o răsturnare rapidă a situației politice.⁴⁴ El le cere exilaților să nu aibă încredere în profeții care se află în mijlocul lor. El declară, în numele Domnului, că acești profeți nu sunt trimiși de El (29,8-9,15). Doi profeți din Babilon, Ahab și Sedechia, vor fi pedepsiți de regele Babilonului, iar iudeii vor vedea aceasta cu ochii lor (Ier. 29,21).⁴⁵ La fel se va petrece și cu preotul Șemaia Nehelamitul, care e opozant pe față lui Ieremia și care va fi la rândul lui pedepsit.⁴⁶

Chiar dacă va întâlni o opoziție acerbă, atât acasă cât și în exil, Ieremia se va dovedi un împlinitor al poruncilor Domnului. Îndemnul din scrisoare este unul semnificativ și devine program peste veacuri. Iudeii din Babilon nu trebuie să se resemneze, dar nici să devină prea nostalgici. Nici într-un caz nu trebuie să se lase pradă disperării. Ei trebuie să-și transforme așteptarea în vis fecund și suferința în chemare creatoare.

A trăi și a te bucura de viață, chiar când ea pare sumbră, e dezideratul oricărui credincios ce trăiește în vremuri tulburi. Credinciosul trebuie să mizeze pe viitor, chiar și atunci când el pare întunecat și prevestitor de neazuri.

Viața socială și cea de familie trebuie să continue. Nostalgia e bună pe termen scurt, iar exilații trebuie să se vindece repede de dorul de țară.⁴⁷ Dezrădăcinarea trebuie acceptată în mod concret, iar depărtarea trebuie considerată ca o nouă implantare. Nu trebuie să moară de dorul după țara pierdută. Și aici, în exil, Dumnezeu este cu ei. Bucuria de a trăi este mai mare decât nostalgia trecutului. Trecutul e bun de amintire, dar nu de trăit în el. Anii cei mai frumoși și mai strălucitori sunt întotdeauna în față și nu în spate. Un adevăr care depășește veacurile și e mereu actual.⁴⁸

În Babilon trebuie să primeze inițiativele personale în construirea de case, în care să locuiască și de care să se bucure. Grădinile sunt de mare eficiență în asemenea situații. O casă și o grădină înseamnă pregătirea pentru o locuire îndelungată.

44 J. BRIEND, *Le livre...*, pp. 50-51.

45 R. E. BROWN et alii, *Introducere...*, IV, p. 271.

46 J. BRIEND, *Le livre...*, p. 51

47 M. GILBERT, *Il a parlé...*, p. 210.

48 Elena DI PEDE, *L'Aliance chez les prophètes*, Cahiers Évangiles, 172, 2015, Paris, Cerf, p. 54.

Promisiunea unei descendențe numeroase, precum stelele cerului și nisipul mării este un leit motiv al istoriei patriarhilor, iar Ieremia îl accentuează aici (Ier.29,6). Tema înmulțirii promise de Iahve este legată de teama dispariției care amenință pe fii lui Avraam. Atunci când poporul devine numeros și puternic – în vremea lui David și Solomon – tema aceasta își pierde din importanță. Deportările din vremea lui Ieremia readuc în actualitate vechea problemă.⁴⁹

Ieremia insistă asupra necesității, pentru cei din exil, de a se bucura de viață, acolo unde sunt. Provoacăndu-i pe cuceritori te poți trezi cu pedepse și asupra care ar putea ruina viitorul unui popor. Exilații trebuie să se ferească de tentația unei morți lente prin denatalitate. Inițiativa omenească este foarte importantă în aceste circumstanțe. Planul de mântuire al lui Iahve trebuie ajutat de inițiative omenești, care, în colaborare cu Domnul, vor salva neamul. Profetul Ieremia se dovedește un cititor al semnelor timpului, în sensul în care exilul este dorit de Domnul pentru binele poporului.⁵⁰ El gândește din perspectiva a trei generații (29,10). Este foarte important pentru profet să fie salvați cei mai buni din popor, deoarece cei rămași acasă la Ierusalim au refuzat planul lui Dumnezeu (Ier.29,16-19). Profeții mincinoși nu au oferit altceva poporului decât iluzii și fantasmagorii.⁵¹ Ieremia este profetul ascultat de cei din exil. El a ajutat poporul să meargă cu demnitate pe calea mântuirii. A reușit să îi convingă pe cei din Babilon că Ierusalimul nu este inviolabil, și că nu trebuie văzut, în conjunctura dată, un centru al lumii. Pământul străin nu este unul necurat, ci unul în care poți să-ți împlinești menirea și să-ți găsești calea Domnului. Exilul are o valoare eminentemente pozitivă în planul lui Dumnezeu, cu condiția să accepți voia Lui fără rezerve.⁵²

Concluzii

Ieremia a fost considerat un profet al plângerii, dar a dovedit și mult curaj și voința de a lupta pentru binele poporului său. Întreaga sa activitate a fost călăuzită de convingerea că Dumnezeu este de partea poporului, iar el este mesagerul Lui. A avut permanent sentimentul susținerii divine, care i-a fost promisă încă de la chemarea sa la profetie.

49 M. GILBERT, *Il a parlé...*, pp. 210-211.

50 Jacques VERMEYLEN, *Le Dieu de la promesse et le Dieu de l'alliance*, Paris, Cerf, 1986, p. 211 u.

51 Th. RÖMER, *Discours...*, p. 17.

52 M. GILBERT, *Il a parlé...*, p. 214.

Epistola lui Ieremia (29) are darul de a-i îndemna pe exilați să-și accepte destinul și să se gândească la stabilirea lor în țara Babilonului. Cooperarea cu administrația imperială va aduce liniște și bunăstare pentru iudei. Dumnezeu își protejează poporul și înafara țării sfinte. Încrederea în viitor este varianta cea mai bună pentru exilați. Viața e bunul cel mai de preț pentru om și trebuie făcut în așa fel încât ea să continue chiar și atunci când pare grea.

Zbuciumul sufletesc constituie un fapt semnificativ din viață, dar gândul că Domnul este cel ce le dă iudeilor „viitorul și nădejdea” (Ier. 29,11), îl face pe profet un apărător al demnității umane.

Marele gânditor Emil Cioran spune că evreii își investesc toată energia, inclusiv cea intelectuală – în ceea ce este „meseria lor”, care nu e alta decât viața. Pentru viață și demnitate a luptat Ieremia, iar urmașii săi i-au cultivat, reevaluat și îndeplinit mesajul.

Bibliografie:

- * BOGAERT, Pierre-Maurice (ed.), *Le livre de Jérémie*, Leuven, Peeters, 1997, 414p.
- * BROWN, Raymond E., Fitzmyer Joseph A., Murphy Roland E., *Introducere și comentariu la Sfânta Scriptură*, vol VI, Cronicile, Galaxia Gutenberg, 2011, 32p.
- * FERRY, Joëlle, *Illusions et salut dans la prédication prophétique de Jérémie*, Berlin, de Gruyter, 1999, 428p.
- * GILBERT, Maurice, *Il a parlé par les prophètes*, Bruxelles, Lessius, 1998, 401.
- * KÜNG, Hans, *Iudaismul*, București, Hasefer, 2005, 792.
- * MOTTU, Henry, *Les „Confessions” de Jérémie*, Genève, Labor et Fides, 1985, 202p.
- * PHILIPPE, Roulet et DENIS, Muller (ed.), *Jérémie, un prophète en temps de crise*, Genève, Labor et Fides, 1985, 177p.
- * RÖMER, Thomas, *Discours de Jérémie*, Aubonne, Ed. du Moulin, 1992, pp.69-156.
- * RÖMER, Thomas, Jérémie, în Th. RÖMER, Jean-Daniel MACCHI et Cristophe NIHAN (ed.), *Introduction à l’Ancien Testament*, Genève, Labor et Fides, 2009, pp.426-438.
- * SCHULTZ, Samuel J., *Călătorie prin Vechiul Testament*, Oradea, Cartea Creștină, 2001, 522p.